

THE LEVELS OF INTERCULTURAL SENSITIVITY OF NURSING STUDENTS AND THE MAJOR PROBLEMS THEY FACE

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİ VE KARŞILAŞTIKLARI BAŞLICA SORUNLAR

Ümmühan Yiğit¹, Simge Çoşkun², Hacer Alpteker³

¹Araş. Gör.; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu

²Dr. Öğr. Üyesi; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu

³Öğr. Gör.; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu

Received: 22 November 2021; **Accepted:** 03 December 2021; **Published:** 27 December 2021

Abstract

This study was conducted in a descriptive type in order to determine the intercultural sensitivity levels of nursing students and the problems they encounter in this regard. The data were obtained from 176 students studying in the nursing department of a university and volunteering to participate in the study. "Personal Information Form", "Intercultural Sensitivity Scale" and "Form of Intercultural Problems Encountered in the Caregiving Process" were used to collect the data. Analysis of study data was done with descriptive statistics such as number, percentage, mean and standard deviation. The mean age of the students participating in the study was 20.68 ± 0.113 years, the majority (83.5%) were female and (67.6%) were in the second grade. Almost all of the students (95.5%) did not receive any training on intercultural nursing in nursing education. It was determined that the mean score (79.12 ± 8.64) obtained from the Intercultural Sensitivity Scale was below the medium level. 65.2% of the students stated that for any reason (education, travel, living there, etc.) they have the opportunity to come together with people from other cultures. It was determined that they experienced various problems arising from cultural differences during their clinical practice. It is critical to develop the cultural sensitivity of nursing students in the delivery of health services. It is recommended to include intercultural education programs in the curriculum of nursing students, and to support students in developing their foreign languages and benefiting from abroad education opportunities.

Keywords: Intercultural sensitivity, Culture, Nursing student

*Corresponding Author: Simge Çoşkun, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gölköy Kampüsü, 14030, Bolu, Türkiye, E-mail: csknsimge@gmail.com

Özet

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ve bu konuda karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Veriler bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 176 öğrenciden elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” ve “Bakım Verme Sürecinde Karşılaşılan Kültürlerarası Sorunlar Formu” kullanılmıştır. Çalışma verilerinin analizi sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler ile yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının $20,68 \pm 0,113$ yıl olduğu, çoğunluğun (%83,5) kadın ve (%67,6) ikinci sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin Tamamına yakını (%95,5) hemşirelik eğitiminde kültürlerarası hemşirelik ile ilgili bir eğitim almamıştır. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği’nden aldıkları puan ortalamasının ($79,12 \pm 8,64$) orta düzeyin altında olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %65,2’si herhangi bir nedenle (eğitim, seyahat, orada yaşama vb.) başka kültürdeki insanlarla bir araya gelme fırsatı olduğunu belirtmiştir. Klinik uygulamaları sırasında kültürel farklılıklardan kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Sağlık hizmetlerinin sunumunda hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarının geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Hemşirelik öğrencilerinin ders müfredatlarında kültürlerarası eğitim programlarına yer verilmesi, öğrencilerin yabancı dillerini geliştirmeye ve yurtdışı eğitim olanaklarından yararlanabilmelerine yönelik desteklenmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası duyarlılık, Kültür, Hemşirelik öğrencisi

GİRİŞ

Kültür; bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, nesilden nesile aktarılan, değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır (1). Genel olarak bakıldığında kültür, geçmişten günümüze kadar aktarılan ve toplumdaki bireyler arasında köprü kuran yazılı olmayan bir bağdır. Aynı zamanda günlük yaşamda karar almada ve günlük yaşamı devam ettirmede bir kaynak olarak görülmektedir. Bu nedenle, toplumlardan toplumlara farklılık gösteren kültür olgusu, bireylerin sağlık, hastalık, mutluluk, hüzn gibi durumları algılama ve yaşama durumlarını etkilemektedir (2).

Küreselleşmenin etkisiyle dünyada artan savaşlar, işsizlik, ekonomik krizler, çevresel felaketler, etnik çatışmalar gibi pek çok sebeple insanlar isteyerek ya da çoğu kez istemeyerek ülkesi içinde ya da başka ülkelere göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Oluşan bu coğrafi hareketlilik nüfus yapılarını da etkileyerek farklı kültürlerden ailelerin ya da grupların bir arada yaşamasını zorunlu kılmıştır (3,4). Bu durum kültürlerarası iletişim kavramını gündeme getirmiştir. Chen ve Starosta (2000) kültürlerarası iletişimi; kültürel farklılıkları tanıma, saygı duyma, tolerans gösterme ve uyum sağlamayı geliştirme olarak ifade etmektedir (5). Kültürlerarası iletişim becerisinin önemli bir

parçası ise kültürlerarası duyarlılıktır ve “kültürlerarası farklılıkları anlamada, kabul etmede ve takdir etmede kendi motivasyonunu sağlamak için gerekli olan aktif istek” olarak tanımlanmaktadır. Kültürlerarası duyarlı kimseler bireyci-toplumcu ortamlarda evrensel değerleri ön planda tutan bir bakış açısına sahiptirler (5).

Ülkemiz farklı kültürleri bünyesinde barındıran kültürel zenginlikte bir ülkedir. Özellikle son yıllar göz önüne alındığında iç savaş, sınır komşusu olma ve kültürel bağlar nedeniyle birçok farklı ülkeden ülkemiz göç almak zorunda kalmıştır (6). Ülkemizde yer alan mültecilerin sosyal, ekonomik ihtiyaçlarının yanında sağlık ihtiyaçları da önemli bir yer tutmaktadır. Buna rağmen; sağlık bakım sistemleri ve hemşirelik eğitimleri çoğunlukla tek kültüre odaklı ve hangi kültüre hizmet veriliyorsa o kültürün gereksinim ve kurallarına odaklanmaktadır. Yaşadığımız koşulları göz önünde bulundurduğumuzda hemşirelerin toplumumuzun içerisinde yer alan farklı kültüre sahip bireylerin hemşirelik bakımı gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde kültürel duyarlılıklarını geliştirmeleri önem kazanmaktadır (7). Bu noktada hemşirelik hizmetleri planlanırken farklı kültürleri tanıyan, özelliklerini bilen ve buna uygun değerlendirmeler yapabilen hizmetler planlanmalıdır (8). Bununla birlikte hemşirelik eğitiminin hemşireleri böyle bir hizmet sunumuna hazırlaması beklenir. Hemşirelik öğrencileri uygulama veya stajları esnasında farklı kültürden hastalar ile karşılaşabilmektedirler. Çoğu Türkçe

ve İngilizce bilmeyen bu hastalara ameliyat öncesi ve sonrası eğitim, yapılan işlemleri açıklama, hastalığıyla ilgili bilgi ve eğitim vermekte zorlanabilmekte, hastalarla terapötik iletişim ve ilişki kurmak olumsuz etkilenebilmektedir. Bunun için hemşirelik eğitiminde kültürel yeterliliği kazandırmaya yönelik yetkinlikler çerçevesi geliştirilmelidir. Bu noktada öncelikle hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası daha duyarlı bir bakım vermede başarılı olmaları için gereksinimlerinin ve bakış açılarının belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin öncelikle kültürlerarası duyarlılık düzeylerini belirlemek ve bu konuda karşılaştıkları başlıca sorunları belirlemek amaçlanmaktadır. Elde edilen verilerin hemşirelik eğitiminin geliştirilmesine yönelik uygulamalara kaynak sağlaması beklenmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ve bu konuda karşılaştıkları sorunları belirlemek amacı ile tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Sorusu:

- Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin bakım verirken karşılaştıkları kültürel sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri: Araştırma, Türkiye'nin Batı Karadeniz bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin hemşirelik

bölümünde 2014-2015 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim döneminde bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 378 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeksizin çalışmaya katılmaya gönüllü olan 2, 3, 4. sınıf (1.sınıflar hastane uygulamasına çıkmadıkları için çalışma dışında bırakılmışlardır) öğrenciler (N=176) araştırmaya dahil edilmiştir. Anketin toplam cevaplanma oranı %46,56 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” ve “Bakım Verme Sürecinde Karşılaşılan Kültürlerarası Sorunlar Formu” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, kültürlerarası hemşirelikle ilgili eğitim alma, kültürlerarası hemşirelik ile ilgili bir eğitime gereksinim duyma, farklı kültürden bireylerle bir arada bulunma ve yurt dışında staj olanaklarından yararlanma veya çalışma isteğine ilişkin bilgileri içeren toplam dokuz sorudan oluşmaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği: Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen, Bulduk ve arkadaşları (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçek 5’li likert tipinde ve 24 maddeden oluşmaktadır (5,9). Her bir ifade; (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde derecelendirmeye sahiptir. Kültürlerarası

Duyarlılık Ölçeği; iletişimde sorumluluk (1, 11, 13, 21, 22, 23 ve 24. madde), kültürel farklılıklara saygı (2, 7, 8, 16, 18 ve 20. madde), iletişimde kendine güvenme (3, 4, 5, 6 ve 10. madde), iletişimden hoşlanma (9, 12 ve 15. madde) ve iletişimde dikkatli olma (14, 17 ve 19. madde) olmak üzere toplam beş duygusal alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeleri ters olarak kodlanmaktadır. Ölçeğin toplam puanı 24-120’dir. Ölçekten alınan puanın artması kültürel duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir (10). Chen ve Starosta (2000) çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,88 (5), Bulduk ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında ise Cronbach alfa katsayısı 0,72 olarak bulunmuştur (9).

Bakım Verme Sürecinde Karşılaşılan Kültürlerarası Sorunlar Formu; Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarında karşılaşılabilecekleri sorunları içeren ve öğrencilerden ‘hiç sorun yaşamadım, bazen sorun yaşadım ve çok sık sorun yaşadım’ ifadelerinden birisini yanıtlamaları istenen 11 maddeden oluşmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma için toplanan veriler, Helsinki Deklarasyonu rehberliğinde araştırma ve yayın etiğine uyularak toplanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için araştırmanın yürütüldüğü kurumdan resmi yazılı izin, araştırmanın uygulanması sırasında öğrencilerden yazılı ve sözlü onam ve araştırmada kullanılan

ölçek için yazardan e-mail yolu ile yazılı izin alınmıştır.

Verilerin Analizi: Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde; kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin belirlenmesinde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılacak istatistiklerin belirlenebilmesi için verilerin çarpıklık ve basıklık değerine bakılarak elde edilen bu değerler -1,5 ile +1,5 arasında olduğu için çalışma grubunun normal dağılım gösterdiği bulunmuştur (10).

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu çalışma, bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yapılmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrenci sayısının azlığı buna bağlı olarak ölçek cronbach alfa katsayısının düşüklüğü bu çalışmanın sınırlılığdır. Araştırma sonuçları tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin tanımlayıcı ve kültürlerarası hemşireliğe ilişkin özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin yaş ortalamasının $20,68 \pm 1,13$ (Range:17-28) yıl olduğu, %83,5’inin kadın, %16,5’inin erkek olduğu, %67,6’sının ikinci sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %95,5’inin daha önce kültürlerarası hemşirelik ile ilgili bir eğitim almadığı ve çoğunluğunun da (%83,5) hemşirelik eğitiminin içeriğinde kültürlerarası hemşirelik ile ilgili derse gereksinim olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

Öğrencilerden %62,5’i herhangi bir nedenle başka kültürlerden biri ile bir araya geldiklerini bildirirken, %57,3’ü başka kültürden insanlarla bir aradayken zorlandığını ve en çok dil problemi (%70,2) yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %44,9’u yabancı dil seviyesini konuşma ve anlama düzeyinde olarak belirtirken; yarıdan fazlası (%61,9) hemşirelik eğitimini ERASMUS gibi bir programla başka bir ülkede almak istediklerini bildirmiştir. Ayrıca öğrencilerin %45,5’i mezuniyet sonrası yurtdışında çalışmak istediğini belirtmiştir. Hasta bakımı sırasında kültür farklılığı nedeni ile ne sıklıkta sorun yaşadıkları sorulduğunda; %55,1 bazen, %4,1’i ise çok sık sorun yaşadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığa ilişkin puan ortalamaları Tablo 3’te yer almaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık ölçeği toplam puan ortalamaları $79,12 \pm 8,64$ olarak saptanmıştır. Öğrencilerin ölçeğe ilişkin alt boyut puan ortalamaları birbirine yakın olmakla birlikte sırasıyla; iletişimde sorumluluk ($25,27 \pm 4,47$), kültürel farklılıklara saygı ($19,64 \pm 2,48$), iletişimde kendine güven ($16,13 \pm 4,78$), iletişimden hoşlanma ($7,26 \pm 2,12$) ve iletişimde dikkatli olma ($11,04 \pm 2,24$) puanlarını aldıkları saptanmıştır (Tablo 2). Tablo 3’te hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaları sırasında kültürlerarası bakım verme sürecinde karşılaştıkları sorunlar yer almaktadır.

Tablo.1. Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı ve kültürlerarası hemşireliğe ilişkin özellikleri.

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş ortalaması: 20.68±.113 (Ranji:17-28) yıl		
Cinsiyet		
Kadın	147	83.5
Erkek	29	16.5
Sınıf düzeyi		
2. sınıf	119	67.6
3. sınıf	35	19.9
4. sınıf	22	12.5
Kültürlerarası Hemşirelik ile ilgili eğitim alma durumu		
Evet	8	4,5
Hayır	168	95,5
Hemşirelik eğitiminde Kültürlerarası Hemşirelik ile ilgili eğitime gereksinim var mı?		
Evet	147	83,5
Hayır	29	16,5
Herhangi bir nedenle (eğitim, seyahat, orada yaşama vb.) başka kültürdeki insanlarla bir arada olma fırsatınız oldu mu?		
Evet	110	62,5
Hayır	66	37,5
Konuşabilme ve anlayabilme düzeyinde yabancı dil biliyor musunuz?		
Evet	79	44,9
Hayır	97	55,1
Hemşirelik eğitiminiz sırasında öğrenci değişim programı ile (Erasmus, Sokrates vb) eğitim almak ister misiniz?		
Evet	109	61,9
Hayır	67	38,1
Mezuniyet sonrasında yurtdışında çalışmak ister misiniz?		
Evet	80	45,5
Hayır	96	54,5
Toplam	176	100

Öğrencilerin bazen; kültürlerarası farklılıktan kaynaklanan (%55,1), sosyoekonomik düzeyle ilişkili (%57,4), öğrenci cinsiyetine bağlı (%58,5), hastanın bireysel hijyenini karşılaması ile ilgili (%59,1), temel hemşirelik bakım hizmetleri ile ilgili (%58,0), verilen sağlık eğitimine katılım ile ilgili (%52,9), hasta yakını ile iletişimle ilişkili (%58,5) ve hasta bakımını üstlenen aile üyelerinin

olmamasına ilişkin (%63,1) sorunlarla karşılaştıkları saptanmıştır. Öğrencilerin %9,6'sının dil sorunu, %7,4'ünün hasta yakınlarıyla iletişime ilişkin sorunları, %2,8'inin hastaya verilen taburculuk eğitimine ilişkin sorunu ve %5,1'inin geleneksel uygulamalara ilişkin sorunları çok sık yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılığa ilişkin puan ortalamaları.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Alt Boyutları	Madde Sayısı	Ort. ± SS	Ranji
İletişimde sorumluluk	7	25,27±4,47	7-35
Kültürel farklılıklara saygı	6	19,64±2,48	6-30
İletişimde kendine güvenme	5	16,13±4,78	5-25
İletişimden hoşlanma	3	7,26±2,12	3-15
İletişimde dikkatli olma	3	11,04±2,24	3-15
Toplam	24	79,12±8,64	24-120

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaları sırasında kültürlerarası bakım vermede yaşadığı sorunlar.

Kültürlerarası Bakım Verme Sürecinde Karşılaşılabilecek Sorunlar	Hiç		Bazen		Çok sık	
	n	%	n	%	n	%
Geleneksel uygulamalara ilişkin sorunlar	123	69,9	44	25,0	9	5,1
Kültürlerarası farklılıktan kaynaklanan sorunlar	72	40,9	97	55,1	7	4,0
Sosyo-ekonomik düzeye ilişkin sorunlar	64	36,4	101	57,4	11	6,2
Öğrencinin cinsiyetine bağlı sorunlar	59	33,5	103	58,5	14	8,0
Dil farklılığı	77	43,8	82	46,6	17	9,6
Hastanın bireysel hijyenini karşılama ile ilgili sorun	44	25,0	104	59,1	28	15,9
Hastanın temel hemşirelik bakım hizmetlerini karşılama ile ilgili sorun	62	35,2	102	58,0	12	6,8
Hastaya verilen sağlık eğitimine katılmaya ilişkin sorun	72	40,9	93	52,8	11	6,3
Hastaya verilen taburculuk eğitimine katılmaya ilişkin sorun	91	51,7	80	45,5	5	2,8
Hasta yakınlarıyla iletişime ilişkin sorunlar	59	33,5	104	59,1	13	7,4
Hasta bakımını üstlenen aile bireylerinin olmamasına ilişkin sorun	50	28,4	111	63,1	15	8,5

TARTIŞMA

Günümüzde özellikle teknolojiye ve ulaşım hizmetlerindeki gelişmelerle birlikte uluslar, toplumlar ve kültürler arasındaki mesafeler kısalmış; ilişkiler oldukça karmaşık ve yoğun bir şekilde yaşanmaya başlamıştır. Pek çok meslek grubu kültürlerarası iletişim, etkileşim, farkındalık, duyarlılık ve benzeri kavramlarla tanışmakla birlikte sağlık hizmetleri alanında da bu kavramlara artık sıklıkla karşılaşılmaya başlanmıştır. Günlük hayatımızda sıklıkla karşımıza çıkan bu olgular

farklı kültürler ve kimlikler arasındaki iletişimde anlama, kabul etme, saygı duyma ve hoşgörülü olmayı temel almakta ve gerektirmektedir (11,12,13). Bu noktada, bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini değerlendirmek, klinik uygulamaları sırasında bakım verme sürecinde kültürel etkileşime yönelik karşılaştıkları sorunları incelemek amaçlanmıştır. Çalışma bulgularımızda öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun hemşirelik eğitiminde kültürlerarası hemşirelik ile ilgili bir eğitim almadığı, ancak

hayatlarında herhangi bir nedenle (eğitim, seyahat, orada yaşama vb.) başka kültürdeki insanlarla bir araya gelme/karşı karşıya kalma durumunda kaldıkları saptanmıştır. Bununla birlikte çalışma grubumuzda yer alan hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık yarısının yabancı bir dil bilgisinin olmasının, üniversite eğitimleri sırasında öğrenci değişim programlarından yararlanmak istemelerinin ve lisans eğitimleri sonrası yurtdışında çalışmaya yönelik isteklerinin olmasının ileri dönem çalışma hayatlarında yurtdışı çalışma olanaklarına açık olduklarını, kariyer planlamalarında farklı alternatiflere de eğilimleri olduğunu düşündürmektedir. Bu durum farklı kültürden bireylerle karşılaşma olasılıklarını da artıracak ve hemşirelik eğitimleri sürecinde çoğunluğun kültürlerarası hemşirelik dersine gereksinim olduğunu ifade etmelerinin nedenini de açıkladığı düşünülmektedir.

Çalışma bulgularında hemşirelik öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamalarının orta düzeyin altında saptanması da öğrencilerin bu konuda eğitimle desteklenmesi gereksinimini ortaya koyması açısından önemli bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Bulgularımızla paralel şekilde literatürde Vila Baños' un (2006) İspanyol öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmasında $76,49 \pm 11,53$ saptanırken; ülkemizde ise Bulduk, Tosun ve Ardıç'ın (2011) Türk hemşire öğrencilerde yaptığı çalışmada $77,58 \pm 9,44$ ve Bulduk ve arkadaşlarının

(2017) sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmada ise $88,94 \pm 14,12$ bulunmuş olup çalışmamızla ($79,12 \pm 8,64$) benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (9, 12, 13). Şekerci ve Biçer (2019) de tıp ve hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada tıp öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin hemşirelik öğrencilerinden daha yüksek olduğunu; hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyinin orta düzeyde olduğunu saptamışlardır (14). Çalışma bulgularımıza paralel ülkemizde öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu gösteren diğer çalışmaların (8, 16) tersine literatürde hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yüksek bulunduğu çalışmalar mevcuttur (18,19). Bu durum; lisans programlarında ders içeriklerinin farklı olması, seçmeli veya zorunlu olarak kültürlerarası sağlık derslerine yer vermiş olmaları veya çeşitli kişisel ve çevresel faktörlerin etkisi ile açıklanabilir.

Diğer yandan, çalışmada hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaları sırasında kültürel farklılıklardan kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin özellikle geleneksel uygulamalara ilişkin sorunlarla çok sık karşılaşmamalarına rağmen; çoğunluğunun kültürlerarası farklılıktan kaynaklanan (%55,1), sosyoekonomik düzeyle ilişkili (%57,4), öğrenci cinsiyetine bağlı (%58,5), hastanın bireysel hijyenini karşılaması ile ilgili (%59,1), temel

hemşirelik bakım hizmetleri ile ilgili (%58,0), verilen sağlık eğitimine katılım ile ilgili (%52,9), hasta yakını ile iletişimle ilişkili (%58,5) ve hasta bakımını üstlenen aile üyelerinin olmamasına ilişkin (%63,1) sorunlarla karşılaştıkları saptanmıştır. Literatürde de özellikle hemşirelerin çalışma hayatlarında farklı ülkelerden hastalara bakım verirken en çok dil ve iletişim ayrıca dini inanış ve kültürel yapıyla ilgili sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir (19,20). Bu veriler öğrencilerin çalışma hayatına başladıklarında da sıklıkla karşılaşılabilecekleri temel sorunları göstermektedir. Bu noktada yukarıda sıralanmakta olan sorunlarla öğrencilerin karşılaşma durumu ya da sıklığından ziyade öğrencilerin bu sorunlarla baş edebilecek düzeyde yetiştirilmesi önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık hizmetlerinin sunumunda hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarının geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi orta düzeyin altında saptanmıştır. Bu noktada öğrencilerin kültürel duyarlılığını ve farkındalığını geliştirmeye yönelik duygusal-bilişsel-davranışsal eğitim, öz-farkındalık eğitimi ve kültürel farkındalık eğitimi gibi kültürlerarası eğitim programlarına, kültürlerarası hemşirelik dersine ders müfredatlarında yer verilmesi önerilmektedir. Öğrencilerin yabancı dillerini geliştirmeye ve yurtdışı eğitim olanaklarından yararlanabilmelerine yönelik planlamaların

yapılması ve desteklenmeleri önem kazanmaktadır. Ayrıca kültürlerarası duyarlılık ve kültürlerarası sorunları belirlemeye yönelik daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazar(lar) bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

FİNANSMAN BEYANI

Yazar(lar) herhangi bir finansal destek almamıştır.

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu (TDK). Kültür tanımı. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi: 20.04.2021
2. Öztürk E, Öztaş D. Transkültürel hemşirelik. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 2012;1(1):293–300.
3. Temel AB. Küreselleşme ve hemşirelik eğitiminde uluslararasılaşma. *DEUHYO ED*, 2011;4(3):144–50.
4. Temel AB. Kültürlerarası (çok kültürlü) hemşirelik eğitimi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 2008;11(2):92–101.
5. Chen, GM, Starosta, W J. The Development and Validation of The Intercultural Sensitivity Scale. *Human Communication*, 2000;3:1–15.
6. AFAD. Göç Bilgileri [Internet]. 2020. Available from: <https://www.afad.gov.tr/> Erişim tarihi: 20.05.2021
7. Ruddock HC, Turner DS. Developing cultural sensitivity: Nursing students' experiences of a study abroad programme. *Journal of Advanced Nursing*, 2007;59(4):361–9.
8. Claeys A, Berdai-Chaoui S, Tricas-Sauras S, De Donder L. Culturally sensitive care: Definitions, perceptions, and practices of health care professionals. *Journal of Transcultural Nursing*, 2021;32(5):484–92.
9. Bulduk S, Tosun H, Ardıç E. Türkçe Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel

- özellikleri. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 2011;19(1):25-31.
10. Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon, 2013.
11. Bekiroğlu O, Balcı Ş. Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: İletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma. *Türkiyat Araştırmaları Derg*, 2014;35(1): 429-58.
12. Bulduk S, Usta E, Dinçer Y. Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2017;7(2):73-77.
13. Vilà Baños R. Intercultural sensitivity of teenagers: A study of educational necessities in Catalonia. *Intercultural Communication Studies*, 2006;15(2):16-22.
14. Sekerci YG, Bicer EK. Cultural sensitivity in immigrant patients' healthcare: How is it perceived by interning medical and nursing students? *International Journal of Caring Sciences*, 2019;12(1):49-57.
15. Gümüş Şekerci Y. Hemşirelik öğrencilerinde kültürel duyarlılığın kendini belirleme (güvengenlik) ile ilişkisi. *Journal of Education*, 2021;18(1):24-30.
16. Abaslı K, Polat Ş. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019;7(1):193-202.
17. Ceylantekin Y, Ocalan D. The cultural awareness of the nursing students and their ideas about transcultural nursing. *Gumushane University Journal of Health Sciences*, 2016;5(4):45-53
18. Meydanlıoğlu A, Arikan F, Gozum S. Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education*, 2015; 20(5):1195-1204.
19. Şatır NN, Aydın Avcı İ. Göçmenlere bakım veren hemşirelerin yaşadığı güçlükler ve kültürel duyarlılıkları. *ISAS WINTER*, 2019;4(9):6-14.
20. Karlıdağ Arlı Ş, Bakan AB. Cerrahi hemşirelerde merhamet ve kültürlerarası duyarlılığı etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2018;27(4):277-283.